

Stanisław Głowa

"Studia Warmińskie", t. 3, Olsztyn 1966 : [recenzja]

Collectanea Theologica 37/3, 200-201

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czowym. Będzie to stanowić ułatwienie dla czytelnika i pozwoli mu lepiej zorientować się w jej bogatej treści.

KS. STANISŁAW GŁOWA SJ, WARSZAWA

STUDIA WARMIŃSKIE. Tom trzeci. Olsztyn 1966, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, str. 448.

Trzeci z kolei tom „*Studiów Warmińskich*” (rocznik 1966), utrwała w dalszym ciągu po dwóch pierwszych, pozycję tego periodyku jako naukowego organu, wydawanego przez profesorów Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie. Okazały tom tzw. naukowego formatu, w pięknej szacie graficznej i na doskonałym papierze, o objętości 448 stron, zawiera w zasadniczej części jedenaście artykułów. Do tego dochodzą jeszcze przy końcu recenzje z zakresu filozofii, głównie polskiej, oraz rozmaite „*copernicana*” — wszystkie pióra ks. Mariana Borzyszkowskiego. Spośród artykułów cztery dotyczą problematyki ściśle warmińskiej, a siedem pozostałych rozmaitych dyscyplin kościelnych.

Jest rzeczą niemożliwą przedstawić w krótkiej prezentacji bogatą treść tomu i szczegółowo uwypuklić, co poszczególne pozycje wnoszą nowego w dorobek ściśle naukowy. Dlatego tytułem przykłądu zwróćmy uwagę tylko na ogólną charakterystykę niektórych artykułów.

Na szczególne podkreślenie zasługuje artykuł pierwszy ks. biskupa Jana Obłąka pt. „*Kult św. Wojciecha w diecezji warmińskiej*”. Właściwie jest to bogato udokumentowana monografia niestrudzonego historyka zagadnień warmińskich, który wytrawnie podchodzi do problemu i umie ze znanstwem posługiwać się zebrany materiał bibliograficzny, wykorzystując nawet drobne przyczynki porozrzucone w różnych opracowaniach. Kolejno zajmuje się kultem miejsca śmierci św. Wojciecha, kościołami zbudowanymi w ciągu wieków ku jego czci na terenie obecnej diecezji warmińskiej, a wreszcie kultem liturgicznym świętego, którego dowody spotykamy w dawnych mszałach, brewiarzach i rytuałach. Na zakończenie wreszcie autor zajmuje się jubileuszem 900-lecia śmierci św. Wojciecha w roku 1897.

Drugi artykuł z problematyki warmińskiej to praca ks. Alojzego Sztorca pt. „*Diaspora diecezji warmińskiej za biskupa Andrzeja Chryzostoma Załuskiego (1698—1711)*”. Jest to cenny przyczynek dla dziejów polskości i katolicyzmu na terenie dawnych Prus, w okresie, kiedy katolicy zaczęli uzyskiwać pewne prawa religijne. W związku z tym właśnie autor analizuje stan prawny katolicyzmu w Prusach, a na tym tle dramatyczną w pewnym sensie rolę biskupa Załuskiego i diecezji warmińskiej w koronacji króla pruskiego w r. 1701. W dalszym ciągu przechodzi do omówienia patentu królewskiego dla katolików z r. 1701 i sytuacji religijnej w niektórych ważniejszych placówkach katolickich w diaspory, jakimi były Królewiec, Tyłża i Święta Lipka. W ostatniej wreszcie części zajmuje się sprawą misyjnego oddziaływania diecezji warmińskiej w początkach wieku XVIII oraz konwertytami.

Na oddzielne i bardzo obszerne omówienie zasługiwałaby rozprawa ks. Władysława Piwowarskiego pt. „*Moralność jako sprawdzian żywotności religijnej katolików południowej Warmii*”. Autor zapoznaje nas z wynikami badań z zakresu socjologii religii, przeprowadzonych na terenie 25 parafii, w latach 1961—1965. Postawiony w tytule problem autor zanalizował kolejno od strony znajomości obowiązującego modelu moralności, przyjęcia i uzasadnienia zawartych w tym modelu norm moralnych oraz zgodności lub niezgodności zachowań moralnych z obowiąz-

jącym modelem. Dodatkowym plusem pracy jest ustawienie jej na tle przeobrażeń demograficznych ludności oraz typów spotykanych katolików. Artykuł ten, najobszerniejszy w tym tonie, jest dalszym ciągiem prac autora z tej samej dziedziny, gdyż w jednym z poprzednich tomów „*Studiów Warmińskich*” mówił już o typologii religijnej katolików południowej Warmii. Jest wielką zasługą ks. Piwowskiego zajęcie się tą dziedziną nauki, która oprócz oczywistej prac ks. J. Majki, nie może u nas poszczycić się wielkimi osiągnięciami. Tymczasem szereg aspektów życia religijnego, a zwłaszcza duszpasterstwa i teologii, nie może dzisiaj rozwijać się należycie bez zapoznania się z rezultatami badań socjologicznych. W krajach zachodnich jest to przedmiot bardzo rozwinięty i czas najwyższy, aby u nas odrobiono w tym względzie zaległości.

Ks. Tadeusz Pawluk w swym artykule pt. „*Konferencje dekamalne w kanonicznym prawie powszechnym i warmińskim*” zwraca uwagę na niedoceniającą ostatnimi czasy instytucję konferencji dekanalnych jako poważnego środka do ożywienia poziomu życia umysłowego, ascetycznego i duszpasterskiego na terenie diecezji.

Wśród pozostałych artykułów, ks. Józef Mysłków w pracy pt. „*Apologetyka a religioznawstwo — niektóre punkty styczne w świetle nowoczesnych poglądów*”, dokonuje skrótego przeglądu wyników, do jakich doszły dzisiaj wyodrębnione nauki religioznawcze i jaką posiadają wartość z apologetycznego punktu widzenia. Zajmuje się więc psychologią religii, historią religii, etnologią religii, socjologią religii, filozofią religii i fenomenologią religii. Dalej ks. Julian Wojtkowski, znany badacz kultu Matki Bożej w Polsce, mówi o kulcie Matki Boskiej w polskim piśmiennictwie do końca XV wieku. Ks. Mikołaj Lohr analizuje zagadnienia muzyki w pismach Kasjodora i ich źródła, a ks. Marian Borzyszkowski w kolejnym artykule o filozofii Suareza mówi na temat problematyki suarezjańskiej teorii przyczynowości. Wreszcie ostatni artykuł ks. Piotra Poręby, pt. „*Ks. Walenty Gadomski — wychowawca dzieci i młodzieży*”, wbrew temu, co tytuł na pierwszy rzut oka sugeruje, nie zawiera charakterystyki sylwetki ks. Gadomskiego i jego poglądów czy metod wychowawczych, ale omawia wyłącznie ten drugi aspekt, czyli jego zasady pedagogiczne i praktykę wychowawczą.

Czytelnik zatem, zwłaszcza duchowny, może dużo skorzystać z tej publikacji i wydaje się, że również dalsze łamy będą spełniały ważną rolę w polskim życiu religijnym, zawierając zarówno publikacje naukowe w sensie ścisłym, jak i w pewnym sensie popularyzatorskim. Należy życzyć także na przyszłość pogłębiania i szerszego uwzględniania problematyki warmińskiej.

KS. STANISŁAW GŁOWA SJ, WARSZAWA

OSCAR CULLMANN, *Heil als Geschichte. Heilsgeschichtliche Existenz im Neuen Testament*, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1965, s. XII + 328.

Tłumaczenie francuskie: *Le Salut dans l'histoire*, Delachaux et Niestlé, Neuchâtel (Suisse) 1966, s. 337.

Historia zbawienia jest jednym z głównych tematów zainteresowania katolickiej teologii posoborowej, w której niektórzy widzą zasadniczą determinantę wszelkiej teologii, otwierającą wielkie możliwości dialogu ekumenicznego. Ile razy katolicy i protestanci zaczynają myśleć i porozumiewać się kategoriami historii zbawienia, dialog ekumeniczny czyni wielkie postępy. Wyrazem tego jest niedawne ustanowienie instytutu ekumenicznego